

Katedra: Religionistiky
Akademický rok: 2014/2015

Posudek vedoucího diplomové práce

Pro: Karla Pikeše
Studijní program: Filosofie
Studijní obor: Religionistika
Název tématu: **Bádání o súfismu**

Karel Pikeš se ve své práci snaží představit odbornou diskuzi o studiu islámské mystiky (súfismu). Ve studiu súfismu autor sleduje diskuzi k následujícím vybraným otázkám: „...*co je to vlastně súfismus, čím se vyznačuje, jestli se dá súfismus označovat za mystiku, kdy tento fenomén vznikl, odkud pochází samotné označení termínu súfí a súfismus či zda je učení súfismus ovlivněno cizími (tedy nemuslimskými) vlivy*“ (s. 12). Podle autora se jedná o nejvýznamnější a nejdůležitější otázky (s. 11), neboť se s nimi setkával nejčastěji u současných badatelů, jako Annemarie Schimmel, William C. Chittick a Carl W. Ernst (s. 12). Za ocenění stojí, že se autor pokusil zmapovat současnou diskuzi k vybraným problémům ve studiu islámské mystiky. Na základě této sondy se ukazuje, že se současná diskuze podobá odborné diskuzi z počátku 20. století.

Mnohem méně pozornosti autor věnuje historii bádání o fenoménu súfismu, kde bychom čekali, že autor nastíní například přístup k uvedeným otázkám od Henry Corbina či Louise Massignona. Ze starších autorů je v práci analyzován pouze Reynold A. Nicholson a částečně k vybraným otázkám Robert C. Zaehner. Otázkou zůstává, jak autor rozpoznal významné autory vedle méně významných a proč byli někteří významní autoři začleněni (někteří jen zčásti) a jiní naopak zcela ponecháni stranou? Podle jakých kritérií autor postupoval, není z práce zcela zřejmé. Zdůvodnění, že: „...*není v mých silách, abych analyzoval každého západního autora*“ (s. 10), je zcela nedostatečné.

K práci mám mnoho výhrad po stránce: 1) teoretické (vedení argumentu), 2) obsahové, 3) jazykové a 4) formální. Ke každému bodu uvedu alespoň jeden příklad, který se však opakuje v různých podobách v celé práci.

1) Teoretická stránka práce: z práce je zjevné, že autor nevěnuje dostatek pozornosti tomu, že fakta, která každý badatel interpretuje vycházejí z určitých teoretických předpokladů. V práci se můžeme

dočíst následující tvrzení: „...v současné době převládá názor Nicholsona a dalších, že mystika není univerzální či univerzalistická“ (s. 19, další podobné výskyty s. 16, 21). Porovnejme uvedené tvrzení s popisem, který autor uvádí hned na předcházející stránce: „Nicholson tvrdí, že islámská mystika plně neodpovídá původnímu významu řeckého termínu mystika“ (s. 18, s. 24, pozn. 4), spolu s tím nicméně autor uvádí, Nicholson říká: „...že všechny mystické zkušenosti se setkávají v jednom bodě, zároveň však dodává, že tento bod se liší podle daného náboženství. To znamená, že např. křesťanský druh mystiky nelze pochopit bez zřetele ke křesťanství“ (s. 18). V tomto kontextu potom není zcela srozumitelná autorova interpretace, proč považuje Nicholsona za badatele, který přichází s originální interpretací. Na základě čeho dospěl autor k tomuto závěru? K této otázce, očekávám důkladné vysvětlení při obhajobě. (Další problematické tvrzení lze najít na s. 71).

2) Obsahová stránka práce: v práci se vyskytuje mnoho pojmů z různých náboženských tradic, které zjevně autor přebírá od analyzovaných autorů, aniž by vysvětlil, proč uvedené pojmy zmiňuje a na co chce skrze ně poukázat. Uvedené pasáže autor jen cituje, ale vůbec je nepodrobuje analýze, spíše se zdá, že jakoby předpokládá, že přebraný odborný žargón - dnes běžně rozšířený v pracích o mysticismu - vše automaticky dokazuje a vysvětluje. Jako příklad uvádím následující porovnání: „Prvním typem je tzv. mystika nekonečna. Tato mystika se nachází v Plotínově systému a v Upanišadách (zejména pak v Šankarově advaitské filosofii). V tomto druhu mystiky se Jedno představuje jako Bytí za vším bytím. Možná je vhodnější říci, že toto Bytí je Nebytí, neboť není možné Jej popsat žádnou kategorií našeho konečného myšlení...“ (s. 20). Očekávám, že autor u obhajoby důkladně vysvětlí uvedené srovnání a důvod proč jej v práci zmiňuje.

3) Jazyková stránka práce: v práci se objevují a) obtížně srozumitelné věty (pasáže), b) překlepy (s. 21, 28, pozn. 63, 64), c) prohřešky proti české gramatice (stylistice) (s. 47). V uvedeném bodě se omezím na příklad ilustrující jen bod a): „Prvním zdrojem, který mohl mít vliv na vznik či na raný vývoj *súfismus* je podle Nicholsona křesťanství. Tento Nicholsonův názor je pouze přirozený, neboť samotný islám byl již v samých počátcích svého vzniku konfrontován s křesťanstvím“ (s. 33). Když pomineme chybné skloňování slova *súfismus*, v citované větě je zjevné, že slovo – *přirozený* – není použito srozumitelně. V této souvislosti zmiňme jiné nejasné spojení „*universalistika mystiky*“ (s. 21).

4) Formální stránka práce: výhrady mám k dělení literatury na primární a sekundární. Například *Korán* v překladu Ivana Hrbka a Chaldúnova *Mukkadima* jsou zařazeny do sekundárních zdrojů.

Proč? Navíc jsou některé tituly psané jinou velikostí písma. Do části článku a recenze je překvapivě zařazen i sborník *Understanding Mysticism*.

Závěr: diplomová práce Karla Pikeše byla sepsána na základě četby a studia odborných cizojazyčných textů převážně anglosaské proveniencí. Slabina práce spočívá nejenom v teoretickém ukotvení tématu ale i v samotné analýze, která se v práci objevuje spíše jen v náznacích. Stylistické a gramatické chyby se pohybují na snesitelné úrovni. Z výše uvedených důvodů předloženou diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako jako *dobrou*.

V Praze 15. 1. 2014

Mgr. Štěpán Lisý, M. A., Th. D.